

Ustavni sud Crne Gore, u Drugom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, u sastavu: sudija Desanka Lopičić, predsjednica Vijeća i sudije Milorad Gogić i Hamdija Šarkinović, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 2 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore (»Službeni list CG«, broj 11/15), na sjednici Vijeća od 27. oktobra 2020. godine, donijelo je

ODLUKU

I –USVAJA SE ustavna žalba.

II – UTVRĐUJE SE da je rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Kvž.br. 251/20 od 28. maja 2020. godine, povrijeđeno pravo podnosioca ustavne žalbe, zajemčeno odredbama čl. 29 i 30 Ustava Crne Gore i člana 5 stav 1 tačka c) i stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Obrazloženje

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. H.A, iz S., Y-T., koji se nalazi trenutno u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija – Z. u B.P, koga zastupa D.T., advokat iz P., podnio je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv odluke navedene u izreci i rješenja Višeg suda u Bijelom Polju, Kv.br. 153/20, od 14.maja 2019. godine, zbog povrede prava iz čl. 29 st.1 i 2, čl. 30 st.1 i 4 i čl. 147 Ustava Crne Gore i čl. 5 st.1 tač. c) i stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

1.1. U ustavnoj žalbi se, u suštini, navodi: da je podnosilac podnio zahtjev za pružanje međunarodne zaštite-azila, što je saopštio sudu prilikom saslušanja 16. septembra 2019. godine, zatim preko advokata 3. oktobra 2019. godine. Direkcija je donijela rješenje o odbijanju međunarodne zaštite od 10. marta 2020. godine. Osporenim rješenjem pritvor prema H. A. je produžen do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju i to na osnovu zakona koji nije važio u vrijeme podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Retroaktivno je primijenjen član 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, koji je stupio na snagu u decembru 2019. godine, nakon što je podniet zahtjev podnosioca za međunarodnu zaštitu, u kojem je predviđeno da se pritvor može za lice koje je podnijelo zahtjev za međunarodnu zaštitu, produžiti za još najviše 6 mjeseci. Navedena odredba zakona primijenjena je retroaktivno na slučaj H. A., budući da je donijeta nakon nekoliko mjeseci od podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu (zahtjev je podniet u septembru 2019. godine, a izmjene Zakona su stupile na snagu u decembru 2019. godine). Produženje pritvora po članu 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, u konkretnom slučaju je moguće samo dok traje upravni postupak ili upravni spor kojim se odlučuje po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, a

nikako zbog opasnosti od bjekstva iz člana 175 st.1 tač.1 ZKP-a, jer to čl. 16 st.6 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ne predviđa. Čak i da je moguće produženje pritvora po članu 175 st.1 tač.1 ZKP-a, nezakonito je iz razloga što je okrivljeni stranac, pa ne postoji osnovana bojazan da bi se optuženi skrivao ili se dao u bjekstvo, ako bi se našao na slobodi, posebno iz razloga što bi svrha obezbjeđivanja prisustva optuženog u postupku, mogla postići i obezbjeđivanjem mjera iz čl.166 ZKP-a. Sud je zanemario ustavno načelo srazmjernosti iz člana 30 st.1 i 4 Ustava, jer se ne prikazuje da li je u konkretnom slučaju, primjena mjera pritvora prikladna za obezbjeđenje prisustva okrivljenog u postupku, odnosno da li je nužna, te je li ona primjereno sredstvo za postizanje tog cilja. Okrivljeni je u pritvoru proveo maksimalni period od 8 mjeseci, tako da je sud morao dati razloge zbog čega nije razmotrio i manje restriktivne mjere (boravak u Centru za tražioce azila). Shodno stavu Evropskog suda, osnovanost sumnje, bez obzira o kakvom se teškom krivičnom djelu radilo, nakon proteka vremena sama za sebe nije dovoljan pravni osnov za produženje pritvora (Kemmaché v Franceod 21. oktobra 1991). Dalje se navodi da se sumnja mora zasnivati na razumnim osnovama, što predstavlja suštinski dio zaštite od samovoljnog hapšenja i pritvaranja. Propuštanje suda da ispita osnovne činjenice radi ocjene utemeljenosti zahtjeva tužilaštva predstavlja povredu čl.5 st.1 tačka c) Evropske konvencije. Dalje se ukazuje da, u konkretnoj krivično-pravnoj stvari je, umjesto produženja pritvora kao najteže mjere za obezbjeđivanje prisustva okrivljenog, trebalo izreći mjeru obaveznog nedjeljnog javljanja nadležnog organa. Konačno je predloženo da se ukinu osporena rješenja, utvrdi da su mu prekršena prava, naredi hitno puštanje na slobodu i dosudi pravično zadovoljenje podnosiocu u iznosu od 5000 eura.

2. Ustavni sud, saglasno odredbi člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore, odlučuje o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajemčenih Ustavom nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava. Prema odredbi člana 68 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15) ustavna žalba može se podnijeti protiv pojedinačnog akta državnog organa (...) i da se ustavna žalba može podnijeti nakon iscrpljivanja djelotvornih pravnih sredstava, koja podrazumijevaju da je podnosilac ustavne žalbe u postupku iskoristio sva pravna sredstva na koja je imao pravo u skladu sa zakonom, uključujući i djelotvorna i vanredna pravna sredstva i druga posebna pravna sredstva koja mogu dovesti do izmjene pojedinačnog akta u korist podnosioca ustavne žalbe, odnosno do prestanka ili ispravljanja radnje, odnosno prekida nepostupanja državnog organa.

2.1. U toku postupka pružanja ustavnosudske zaštite, povodom ispitivanja osnovanosti žalbe, u granicama istaknutog zahtjeva, Ustavni sud utvrđuje da li je podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno njihovo Ustavom zajamčeno pravo ili sloboda.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Za potrebe ovog ustavnosudskog postupka, Sud je pribavio spise predmeta Kv.br. 153/20.

3.1. U sprovedenom postupku, uvidom u osporeno rješenja i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu:

3.2. Rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju, Kv.br. 153/20, od 14. maja 2020. godine, ekstradicioni pritvor protiv podnosioca ustavne žalbe, određen rješenjem sudije za istragu Višeg suda u Bijelom Polju, Kri.br. 10/19 od 16. septembra 2019. godine, a produžen rješenjima vijeća tog suda Kv.br.319/19 od 27. septembra 2019. godine i Kv.br. 95/20 od 13. marta 2020. godine, produžava se do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a najduže 6 mjeseci, po pritvorskom osnovu iz čl.175 st.1 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku.

3.3. Iz navedenog rješenja proizilazi da je rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju Kv.br. 95/20 od 13. marta 2020. godine, ekstradicioni pritvor protiv državljanina R.T–H.A., po predlogu nadležnih organa R.T., produžen je po pritvorskom osnovu iz čl.175 st.1 tač.1 Zakonika o krivičnoj postupku za još 2 (dva) mjeseca i istovremeno je određeno da po ovom rješenju pritvor ima trajati do 16. maja 2020. godine. Rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju, Kv.br. 142/20 od 12. maja 2020. godine, utvrđeno je da su ispunjene zakonske pretpostavke iz čl. 11 i čl. 12 st.2 u vezi st.1 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni list CG“, broj 4/08) za izdavanje okrivljenog H.A. iz T., radi vođenja krivičnog postupka pred nadležnim organima R.T, zbog krivičnog djela članstvo u oružanoj terorističkoj grupi iz čl. 314 st. 2 Krivičnog zakonika Republike Turske broj 5237, po osnovu naloga za hapšenje suda za prekršaje Tekidaz 2 Republika Turska broj 2019/2087 D.Is od 06/09/2019. godine, istražnog broja 2016/10719. Rješenje Višeg suda u Bijelom Polju Kv.br. 142/20, od 12 maja 2020. godine, nije postalo pravosnažno. H.A. se nalazi u privremenom ekstradicionom pritvoru od 16. septembra 2019. godine, čije trajanje je određeno pravosnažnim rješenjem ovog suda, Kv.br. 100/19, od 16. septembra 2019. godine. Rješenjem ovog suda Kv.br. 95/20 od 13. marta 2020. godine, imenovanom je po predlogu nadležnih organa Republike Turske produžen pritvor za još dva mjeseca, shodno čl. 16 st.5 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima i određeno da isti ima trajati do 16. maja 2020. godine. Uvidom u spise predmeta ovog suda Kv.br.319/20 proizilazi da je lice H.A., u skladu sa članom 12 Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca, podnio zahtjev za dobijanje međunarodne zaštite pred Ministarstvom unutrašnjih poslova, kojim povodom je dana 23. oktobra 2019. godine saslušan u Direktoratu za azil u Podgorici. Članom 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni list CG“, broj 67/19) propisano da ako je lice koje se nalazi u pritvoru podnijelo zahtjev za međunarodnu zaštitu, pritvor se može, nakon isteka rokova iz stava 4 i 5 istog člana, produžiti do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a ne duže od 6 mjeseci, dok je po predlogu lica kome je određen ili po službenoj dužnosti vijeće dužno ispitati da li postoje razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produženju ili ukidanju pritvora, svaka dva mjeseca od donošenja prethodnog rješenja o produženju pritvora. Imajući u vidu da je H.A. podnio zahtjev za dobijanje međunarodne zaštite, te da su istekli rokovi iz čl.16 st. 4 i 5 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, a pri daljem postojanju

činjenica koje ukazuju na opasnost od bjekstva i to da je H.A. državljanin R.T., koji je duži vremenski period nedostupan organima Republike Turske, da je za istim izdat nalog za hapšenje suda za prekršaje Tekirdaz 2 Republika Turska, i da je na teritoriji Crne Gore lišen slobode dana 16. septembra 2019. godine, u 13.00h, vijeće ovog suda iz člana 24 st.7 ZKP-a, mišljenja je da po službenoj dužnosti privremeni ekstradicioni pritvor treba produžiti do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a najduže 6 mjeseci, po pritvorskom osnovu iz člana 175 st.1 tač.1 ZKP-u. U konkretnom slučaju pritvor ne može trajati duže od 6 mjeseci, odnosno ne duže od pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu ili od izvršenja odluke o izručenju, s tim što će vijeće ovog suda ispitati da li postoje razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produženju ili ukidanju pritvora, svaka dva mjeseca od donošenja prethodnog rješenja o produženju pritvora.

3.4. Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore Kvž.br.251/20 od 28. maja 2020. godine odbijena je žalba kao neosnovana.

3.5. Iz osporenog rješenja proizilazi da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je produžio pritvor okrivljenom H.A. po pritvorskom osnovu iz člana 175 st.1 tač.1 ZKP-a. Ovo sa razloga što je i ovaj sud uvidom u spise predmeta prvostepenog suda Kv.br. 319/20 utvrdio da je lice H.A, u skladu sa članom 12 Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca, podnio zahtjev za dobijanje međunarodne zaštite pred Ministarstvom unutrašnjih poslova, kojim povodom je dana 23. oktobra 2019. godine, saslušan u Direktoratu za azil u Podgorici. Članom 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima („Službeni list CG“, broj 57/19) propisano da ako lice, koje se nalazi u pritvoru podnijelo zahtjev za međunarodnu pravnu zaštitu, pritvor se može nakon isteka rokova iz st. 4 i 5 istog člana, produžiti do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a ne duže od 6 mjeseci, dok je po predlogu lica kome je određen pritvor ili po službenoj dužnosti vijeće dužno ispitati da li postoje razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produženju ili ukidanju pritvora, svaka dva mjeseca od donošenja prethodnog rješenja o produženju pritvora. Imajući u vidu izloženo, odnosno činjenicu da je H.A. podnio zahtjev za dobijanje međunarodne zaštite, te da su istekli rokovi iz člana 16 stav 4 i 5 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći, u krivičnim stvarima, a pri zadnjem postojanju činjenica koje ukazuju na opasnost od bjekstva i to da je H.A. podnio zahtjev za dobijanje međunarodne zaštite, te da su istekli rokovi iz člana 416 stav 4 i 5 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, a pri daljem postojanju činjenica koje ukazuju na opasnost od bjekstva i to da je H.A. državljanin R. T., koji je duži vremenski period nedostupan organima R.T., da je za istim izdat nalog za hapšenje suda za prekršaje Tekirdiz 2 Republika Turska, i da je na teritoriji Crne Gore lišen slobode dana 16. septembra 2019. godine, po nalaženju ovog suda osnovano je produženje pritvora ovom okrivljenom po pritvorskom osnovu iz člana 175 st. 1 tač.1 ZKP-a. Cijeneći zalbene navode branioca okrivljenog o mogućnosti primjene čl.2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ovaj sud nalazi da su isti bez osnova. Ovo sa razloga što u konkretnom slučaju naveden izmjene su stupile na snagu prije isteka rokova za ekstradicioni pritvor okrivljenom

propisanih po osnovu člana 16 st.4 i 5 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, a sa kojih razloga navodi žalbe ne mogu biti od uticaja na drugačiju odluku suda.

III USTAVNE I KONVENCIJSKE ODREDBE

Ustava Crne Gore:

“Član 29

Svako ima pravo na ličnu slobodu.

Lišavanje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji je predviđen zakonom.”

„Član 30 st.1 i 4

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo može, na osnovu odluke nadležnog suda, biti pritvoreno i zadržano u pritvoru samo ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće moguće vrijeme.

Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 5 stav 1 tačka c i stav 3

1. Svako ima pravo na slobodu i bezbednost ličnosti. Niko ne može biti lišen slobode osim u sledećim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

a) u slučaju zakonitog lišenja slobode na osnovu presude nadležnog suda;

b) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode zbog neizvršenja zakonite sudske odluke ili radi obezbeđenja ispunjenja neke obaveze propisane zakonom;

c) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode radi privođenja lica pred nadležnu sudsku vlast zbog opravdane sumnje da je izvršilo krivično delo, ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog dela ili bekstvo po njegovom izvršenju;

d) u slučaju lišenja slobode maloletnog lica na osnovu zakonite odluke u svrhu vaspitnog nadzora ili zakonitog lišenja slobode radi njegovog privođenja nadležnom organu;

e) u slučaju zakonitog lišenja slobode da bi se sprečilo širenje zaraznih bolesti, kao i zakonitog lišenja slobode duševno poremećenih lica, alkoholičara ili uživalaca droge ili skitnica;

f) u slučaju zakonitog hapšenja ili lišenja slobode lica da bi se sprečio njegov neovlašćeni ulazak u zemlju, ili lica protiv koga se preduzimaju mere u cilju deportacije ili ekstradicije.

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode shodno odredbama iz stava 1.c ovog člana biće bez odlaganja izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i imaće pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se usloviti jemstvima da će se lice pojaviti na suđenju.

4. Svako ko je lišen slobode ima pravo da pokrene postupak u kome će sud hitno ispitati zakonitost lišenje slobode i naložiti puštanje na slobodu ako je lišenje slobode nezakonito.”

IV MJERODAVNE ODREDBE

Zakonik o krivičnom postupku (“Službeni list CG”, br. 57/09, 49/10 i 35/15)

“Član 175

(1) Kad postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor protiv tog lica može se odrediti, ako:

1) se krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva;”

Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u međunarodnim krivičnim stvarima („Službeni list CG“, br. 4/08, 36/13 i 67/19):

“Član 16

(6) Ako je lice koje se nalazi u pritvoru iz stava 3 ovog člana podnijelo zahtjev za međunarodnu zaštitu, pritvor se može, nakon isteka rokova iz st. 4 i 5 ovog člana, produžiti do pravosnažnosti odluke po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a najduže šest mjeseci.

(7) U slučaju iz stava 6 ovog člana, vijeće iz stava 5 ovog člana, na predlog lica kome je određen pritvor ili po službenoj dužnosti, ispituje da li postoje razlozi za pritvor i donosi rješenje o produženju ili ukidanju pritvora, svaka dva mjeseca od donošenja prethodnog rješenja o produženju pritvora.”

V OCJENA USTAVNOG SUDA

4. Povredu ustavnih prava podnosilac obrazlaže razlozima da osporena rješenja ne sadrže obrazloženje razloge za produženje ekstradicionog pritvora po pritvorskom osnovu iz člana 175 st.1 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku, te da su prilikom donošenja osporenog rješenja sudovi retroaktivno primijenili odredbu čl. 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u međunarodnim krivičnim stvarima.

4.1. Ustavni sud je, polazeći od razloga i navoda ustavne žalbe, te sadržine prava koja se štite Ustavom i Konvencijom, razmatrao osporeno rješenje sa aspekta odredbi čl. 29 st. 1 i 2, čl. 30 st. 1 i 4 Ustava Crne Gore i člana 5 stav 1 tačka c) i stav 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

4.2. Ustav Crne Gore i Zakonik o krivičnom postupku predviđaju da se lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo, na osnovu odluke nadležnog suda, može pritvoriti i zadržati u pritvoru, kada je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka. U tom smislu, Zakonik o krivičnom postupku, propisuje da se pritvor može odrediti kada pored osnovane sumnje da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor protiv tog lica može se odrediti ako se lice krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva.

4.3. Ustavni sud ukazuje da pravo na ličnu slobodu, utvrđeno Ustavnom odredbom člana 29 st. 1 i 2 i člana 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda obezbjeđuje pojedincu zaštitu od proizvoljnog miješanja države u njegovo pravo na slobodu kao fundamentalno ljudsko pravo (*vidi, Evropski sud, Aksoy protiv Turske, presuda od 18. decembra 1996. godine, stav 76, Izvještaji 1996-VI*), te da niko ne smije da bude proizvoljno lišen slobode. Iz teksta člana 5 Konvencije jasno proizilazi da se garancije koje sadrži primjenjuju prema svima, a ustavu 1 u tačkama od a do f data je iscrpna lista dozvoljenih osnova kada pojedinac može da bude lišen slobode i kada će lišavanje slobode biti zakonito, ako potpada po jedan od ovih osnova (*vidi, Evropski sud, Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, broj 13229/03, stav 43, ECHR 2008*). To je jedan iscrpan popis izuzetaka koji mora usko da se tumači (*vidi, Evropski sud za ljudska prava, Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 18.januara 1978.godine, serija A-25*). Samo takav pristup je konzistentan sa ciljem i svrhom člana 5 Konvencije, tj. da obezbijedi da niko neće biti proizvoljno lišen slobode (*vidi, presude Evropskog suda za ljudska prava Quinn, od 22.*

marta 1995. godine, serija A-311, i Winterwerp, od 24. oktobra 1979. godine, serija A-33). Proizvoljnost lišavanja slobode, odnosno produženja pritvora, ocjenjuje se u prvom redu u odnosu na poštovanje proceduralnih zahtjeva onog procesnog zakona koji je u konkretnom slučaju primijenjen.

5. Oblast međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima u Crnoj Gori izdvojena je iz Zakonika o krivičnom postupku i uređena u skladu sa praksom zemalja Evropske unije, donošenjem Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, kao *lex specialis* propisa, s ciljem da se obezbijedi jednako postupanje za sve organe u Crnoj Gori, u skladu sa međunarodnim ugovorima kojima je Crna Gora pristupila. Stoga se lišavanje slobode, u konkretnom slučaju, mora ocjenjivati u odnosu na poštovanje proceduralnih zahtjeva Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

5.1. Odredbom člana 16 stav 6 navedenog Zakona, propisano je da ako je lice koje se nalazi u pritvoru iz stava 3 ovog člana podnijelo zahtjev za međunarodnu zaštitu, pritvor se može, nakon isteka rokova iz st. 4 i 5 ovog člana, produžiti do pravosnažnosti odluke po zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a najduže šest mjeseci. Dok je stavom 7 propisano da u slučaju iz stava 6 ovog člana, vijeće iz stava 5 ovog člana, na predlog lica kome je određen pritvor ili po službenoj dužnosti, ispituje da li postoje razlozi za pritvor i donosi rješenje o produženju ili ukidanju pritvora, svaka dva mjeseca od donošenja prethodnog rješenja o produženju pritvora.

5.2. Po ocjeni Ustavnog suda, u konkretnom slučaju nije retroaktivno primijenjena odredba člana 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima.

5.3. Zakon, kao opšti pravni akt kojim se regulišu određeni društveni odnosi ograničen je prostorno i vremenski. Povratno dejstvo zakona, propisa i opšteg akta, po ocjeni Ustavnog suda, postoji u slučaju kada se zakon, drugi propis i opšti akt primjenjuje na odnose koji su već završeni prije nego što je propis stupio na pravnu snagu. U pravnom sistemu države postoji stalna potreba za izmjenama i dopunama postojećih zakona, kao i potreba za donošenjem novih zakona, koji na različit način definišu pravne situacije u odnosu na raniji zakon. S tim u vezi, članom 2 Zakona o izmjenama i dopunama navedenog zakona propisan je pravni osnov za produženje pritvora i to nakon isteka rokova koji su propisani st. 4 i 5 istog zakona. Po ocjeni Ustavnog suda ne može se govoriti o retroaktivnoj primjeni Zakona.

6. Podnosilac ustavne žalbe, takođe, smatra da u konkretnom slučaju nema dovoljno razloga za produženje pritvora po osnovu člana 175 st.1 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku, da navedeni razlozi nijesu dovoljno obrazloženi, te da sud nije razmatrao određivanje blažih mjera u skladu sa članom 166 Zakonika o krivičnom postupku.

6.1. Ustavni sud, prije svega, ukazuje da odredba člana 5 stav 3 Evropske konvencije zahtijeva da lice bude lišeno slobode u skladu sa članom 5 stav 1 tačka c) Evropske konvencije, tj. da je lišavanje "zakonito" u smislu navedenog člana, a obuhvata podjednako i procesnu i materijalnu zaštitu takvih lica. Poštovanje člana 5 stav 3 Evropske konvencije, zahtijeva da sudska vlast preispita sva pitanja u vezi sa pritvorom, te da odluku o pritvoru donese pozivajući se na objektivne kriterijume predviđene zakonom. Prema praksi Evropskog suda, relevantni primjeri koji mogu biti od značaja u ocjeni postojanja opasnosti od bjekstva su odsustvo vezanosti podnosioca za mjesto, odnosno državu u kojoj se vodi postupak (*Aksoy protiv Turske, predstavka br.21987/93 od 18.12.1996.godine*) i veze tog lica sa drugom zemljom koje bi mogle olakšati bjekstvo (*W. protiv Švajcarske, presuda od 26.januara 1993.godine*). Takođe, u slučaju lica koja su pritvorena prije suđenja, ovo se može eksplicitno naći u zahtjevu člana 5(3) da se suđenje održi u razumnom vremenskom roku, dok se pritvor lica u vezi sa deportacijom, izručenjem i za to vezanim postupkom, to proizilazi iz implicitne obaveze vlasti da postupa sa razumnom revnošnošću.

6.2. Prilikom određivanja ili produženja pritvora po ovom osnovu, uvijek je neophodno ispitati sve faktore koji su vezani za određeni predmet, da bi se odredilo da li rizik od bjekstva postoji. Faktori koji će se morati prvi razmotriti biće prvenstveno oni koji mogu navesti nekoga da bježi, nezavisno od posljedica koje iz toga mogu proizaći i opasnostima kojima se lice može izložiti. To bi moglo podrazumijevati prirodu kazne koja bi mogla biti izrečena ako bi neko bio osuđen za dato krivično djelo, ali Sud je nekoliko puta jasno istakao stav da činjenica da se može očekivati stroga kazna, sama po sebi nije dovoljna da se opravda produžetak pritvora. Uz to, u predmetu *Mansur protiv Turske (presuda Evropskog suda, predstavka br.16026/90 od 8. juna 1995.)* Sud je zaključio da "vrsta dokaza" ne može potkrijepiti navodni rizik od toga da će podnosilac pobjeći. Relevantni za rizik bjekstva bili bi i raniji slučajevi bjekstva date osobe nakon optužbe za određeno krivično djelo, ili da li je traženo izručenje da bi se vodio postupak, da li je jasno pokazano da se osoba užasava pritvora, konkretni dokazi o planu za bjekstvo, veze te osobe sa drugom zemljom koje bi mogle olakšati bjekstvo ili odsustvo veza sa zemljom u kojoj se pokreće postupak i drugi problemi koji se mogu pojaviti vezani za tu osobu i neku zemlju. Svako lišenje slobode mora ne samo da se provede u skladu sa materijalnim i procesnim pravilima domaćeg zakona, već podjednako mora biti u skladu sa samom svrhom člana 5 Konvencije, to jeste da se pojedinac zaštititi od proizvoljnosti.

6.3. U konkretnom slučaju, podnosiocu ustavne žalbe je produžen ekstradicioni pritvor do pravosnažnosti odluke o zahtjevu za međunarodnu zaštitu, odnosno do izvršenja odluke o izručenju, a najduže šest mjeseci, i to po pritvorskom osnovu iz člana 175 st.1 tač. 1 Zakonika o krivičnom postupku. Kao razloge koji opravdavaju produženje ekstradicionog pritvora po osnovu iz člana 175 st.1 tač.1 Zakonika o krivičnom postupku, sud je naveo da je podnosilac državljanin Republike Turske, koji je duže vrijeme nedostupan organima Republike Turske, da je za njim izdat nalog za hapšenje tamošnjeg suda za prekršaje, te da je na teritoriji Crne Gore lišen slobode 16. septembra 2019. godine.

6.4. Ustavni sud ukazuje da prilikom produženja pritvora nije dovoljno samo paušalno navođenje okolnosti, već se mora utvrditi postojanje konkretnih okolnosti, koje nesumnjivo ukazuju da postoje zakonski razlozi i osnov za produženje pritvora. Obaveza je sudova, dakle, da kako prilikom određivanja, tako i prilikom produženja pritvora na osnovu navedenog pritvorskog osnova, detaljno obrazlože postojanje tih okolnosti, pri čemu su u obavezi da te okolnosti procjenjuju kroz primjenu načela srazmjernosti propisanog odredbom člana 163 Zakonika o krivičnom postupku.

6.5. Uvažavajući navedeno, a imajući u vidu okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud je ocijenio da u osporenim rješenjima sudovi nijesu naveli "relevantne" i "dovoljne" razloge koji opravdavaju produženje ekstradicionog pritvora podnosiocu ustavne žalbe, sa aspekta ustavnih i konvencijskih prava. Naime, okolnosti koje sudovi navode, a koje ukazuju na opasnost od bjekstva u svojoj ukupnosti, ne opravdavaju produženje ekstradicionog pritvora.

6.6. Uvažavajući navedeno, a imajući u vidu date razloge u konkretnom slučaju, Ustavni sud je ocijenio da u osporenim rješenjima sudovi nijesu naveli "relevantne" i "dovoljne" razloge koji opravdavaju produženje ekstradicionog pritvora podnosiocu ustavne žalbe, sa aspekta ustavnih i konvencijskih prava.

7. Pored toga, odredbom člana 174 stav 1 Zakonika o krivičnom postupku propisano je da se pritvor može odrediti samo u slučajevima propisanim ovim zakonikom i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom, a neophodan je radi nesmetanog vođenja postupka, što je u skladu sa načelom srazmjernosti sadržanom u odredbi člana 30 stav 4 Ustava, koje podrazumijeva da mjera pritvora mora biti nužna i u svojoj cjelokupnosti srazmjerna postizanju opravdanog cilja. To dalje podrazumijeva obavezu sudova, da prilikom određivanja mjere pritvora, detaljno obrazlože zbog čega okolnosti konkretnog slučaja opravdavaju određivanje baš te mjere i kao takve, pretežu nad ustavnim pravom podnosioca na ličnu slobodu, što je u konkretnom slučaju izostalo.

7.1. Ustavni sud je utvrdio da se sudovi nijesu bavili analizom načela srazmjernosti, odnosno nijesu argumentovano obrazložili zašto smatraju da pritvor nije bilo moguće zamijeniti drugom, blažom mjerom.

8. Polazeći od činjenice da redovni sud, saglasno odredbi člana 16 stav 7 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u međunarodnim krivičnim stvarima ispituje dalje razloge za produženje pritvora svaka dva mjeseca, Ustavni sud je odlučio kao u izreci odluke.

9. Na osnovu iznijetih razloga, Ustavni sud ocjenjuje da je osporenim rješenjem Apelacionog suda, povrijeđeno pravo podnosioca ustavne žalbe, zajemčeno odredbama čl. 29 i 30 Ustava i člana 5 stav 1 tačka c) i stav 3 Evropske konvencije.

Na osnovu prednjeg, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 615/20
27. oktobar 2020. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Desanka Lopičić, s.r.